

Projektnamn: Fossilbränslefria kommuner i norra Skåne

Programområde: Skåne-Blekinge

Ärende ID: 20200781

Sammanfattande beskrivning

Projektet är ett samverkansprojekt där Länsstyrelsen i Skåne tillsammans med Energikon-toret i Skåne har det övergripande ansvaret. Kommunerna i Båstad, Helsingborg, Hässle-holm, Höör och Kristianstad är samverkansparter och i dessa kommuner ska olika aktivi-teter genomföras som innebär att de har ökat sin andel av fossilbränslefri energianvänd-ning. Målet vid projektets slut är att de deltagande aktörerna har 100 % fossilbränslefri elanvändning, minst 90 % fossilbränslefri användning av energi för uppvärmning och minst 50 % fossilbränslefri användning av energi för egna resor och transporter. Följande aktiviteter ska genomföras:

Kommunutmaningen: Varje kommun inventerar årligen och sammanställer verksamhet-ens användning av fossila-bränslen samt information och spridningsarbete inom organi-sationen, till medborgare och media.

Fossilbränslefri-fordonsflotta: Varje kommun ska göra en analys om verksamhetens kli-matpåverkan för tjänsteresor och identifiera åtgärder för att minska klimatpåverkan för tjänsteresorna.

Samverkan med fastighetsägare: Kommunerna har lokaler som hyrs av andra fastighets-ägare och här kan kommunerna inte råda över lokalernas energiprestanda. Målet är att genom samverkan och dialog med de fastighetsägare som hyr ut lokaler uppnå överens-kommelser om energieffektivisering i och minskad klimatpåverkan.

Fossilbränslefri uppvärmning: Kommunerna ska upprätta en dialog med sina leverantörer av fjärrvärme med fokus på fossilbränslefri fjärrvärme.

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

I Skåne uppgick utsläppen av växthusgaser till 6,4 miljoner ton år 2012. Av dessa stod transportsektorn för 2,8 miljoner ton och energiproduktion för 1,9 miljoner ton CO₂-ek-ivalenten. Per capita-utsläppen är 5,1 ton i Skåne. Även om utsläppen i Skåne är lägre än genomsnittet för riket är de betydligt högre än vad som är långsiktigt acceptabelt om alltför höga temperaturhöjningar ska undvikas i framtiden. Det bedrivs redan ett omfat-tande arbete i Skåne för att minska utsläppen av växthusgaser, t.ex. genom samarbets-former där regionala och lokala aktörer arbetar för att minska sin klimatpåverkan. Klimat-samverkan Skåne är ett samarbete mellan Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Kom-munförbundet Skåne, med syftet att arbeta gemensamt med klimatfrågor i Skåne. Detta projekt har sin utgångspunkt i de existerande nätverken för Klimatsamverkan Skåne. Pro-jektet vänder sig till de kommuner, som har som en uttalad avsikt att vara pådrivande i

klimatarbetet och betydande spridningseffekter av projektet kan förväntas. Organisatoriskt är projektet en utveckling av de olika nätverken för Klimatsamverkan Skåne som redan existerar. Inom dessa förs en dialog mellan de olika deltagarna om mål, behov, strategier och åtgärder. Utvecklingsbehov gällande jämställdhet och miljö: Att kommunicera på ett enkelt och inkluderande sätt. Det finns även skillnader mellan mäns och kvinnors val av färdmedel och detta ska undersökas i projektet. De ingående organisationerna har målet att minska sin användning av fossil energi men saknar ett strukturerat och effektivt sätt för att nå detta mål.

Avgränsning ordinarie verksamhet

Projektets aktiviteter är avgränsad från de ingående organisationernas ordinarie verksamhet genom att projektet är en tvärsektorieell omställning för att succesivt fasa ut användningen av fossila bränslen.

Omvärd och samverkan

Projektets deltagare ingår i nedanstående projekt och en kunskapsöverföring kommer att ske mellan projekten.

Klimatalliansen: Ett företagsnätverk i Kristianstad för företag som vill gå före i klimatfrågan.

Covenant of mayors Borgmästaravtalet. Ett Europeiskt initiativ där 6206 kommuner skrivit under att man vill gå före EU:s energi- och klimatmål. I Skåne har Hässleholm, Helsingborg, Kristianstad, Lund och Malmö kommuner undertecknat borgmästaravtalet.

Klimatkommunerna är en förening för kommuner, landsting och regioner som jobbar aktivt med lokalt klimatarbete. Klimatkommunerna stödjer kommuner som vill arbeta med klimatfrågan och är en pådrivande aktör för det nationella klimatarbetet.

Uthållig kommun - ett stödprogram från Energimyndigheten där ett stort antal kommuner deltagit för att ta fram energistrategier och konkreta åtgärder för hållbar energianvändning.

Koppling till det lokala näringslivet

Det regionala näringslivets behov och intressen har undersökts i direkta kontakter och genom exempelvis enkäter och diskussioner i regionala nätverk. Enkäterna visar bland annat att det regionala näringslivet efterfrågar konkreta och goda exempel på hur organisationer kan gå före och visa vägen för effektiva klimatinsatser. Större organisationer efterfrågar metoder för hur de ska få med sig hela organisationen att arbeta klimatsmart. Många aktörer efterfrågar effektiva sätt att minska koldioxidutsläppen från sin organisations transporter. Ett förväntat resultat av projektet är att skånska kommuner kommer att öka sin efterfrågan på fossilbränslefria tjänster/produkter från det regionala näringslivet. Projektets resultat i form av metoder och verktyg kommer att vara öppna och tillgängliga även för näringslivet att använda sig av och vissa av projektets aktiviteter kommer att vara öppna för deltagare från näringslivet.

Mål och resultat

Mål

Övergripande mål: De deltagande kommunerna har minskat sin användning av fossil energi till en minimal nivå, med minskade utsläpp av växthusgaser som följd och de deltagande kommunerna har influerat andra samhällsaktörer att minska sin användning av fossil energi.

Projektmål:

De deltagande organisationerna ska ha ökat sin andel fossilbränslefri energianvändning som del av sin totala energianvändning så att de vid projektslut tillsammans i genomsnitt har nått:

- 100 % fossilbränslefri elanvändning
- Minst 90 % fossilbränslefri användning av energi för uppvärmning
- Minst 50 % fossilbränslefri användning av energi för egna resor och transporter

Delmål:

Aktiviteten Kommunutmaningen har som delmål att:

- Varje deltagande kommun i projektet ska i sin årliga sammanställning kunna visa minskad andel fossil energianvändning jämfört med föregående år.

Aktiviteten Fossilbränslefri fordonsflotta har som delmål att:

- Varje deltagande kommun ska kunna visa minskad andel fossil energi i den egna fordonsflottan som resultat av genomförda förbättringsåtgärder enligt den handlingsplan som tas fram inom aktiviteten Fossilbränslefri fordonsflotta.

Aktiviteten Fossilbränslefria tjänsteresor har som delmål att:

- Varje deltagande kommun ska kunna visa att andelen klimatsmarta tjänsteresor har ökat under projektperioden som resultat av införda åtgärder.

Aktiviteten Samverkan med fastighetsägare har som delmål att:

- Varje deltagande kommun ska kunna visa att de arbetar löpande med energieffektiviseringsåtgärder och minskad klimatpåverkan i dialog med hyresvärden, i minst tre av de lokaler som kommunen hyr. Målet är också att motsvarande arbete har upprättats i de fall kommunen är hyresvärd.

Aktiviteten Fossilbränslefri uppvärmning har som delmål att:

- Varje deltagande kommun ska nå en överenskommelse med sin leverantör av fjärrvärme, eller annan uppvärmningsenergi såsom naturgas eller olja, med fokus på möjligheterna att uppnå 100 % fossilbränslefri uppvärmning.

Målgrupper

Målgrupp

Primär målgrupp:

Målgruppen för projektet är kommuner i Skåne som har en tydlig vilja att gå före i klimatarbetet. I projektet ingår Länsstyrelsen Skåne, Kommunförbundet Skåne och ett antal skånska kommuner. Det är främst i kommunerna som åtgärderna kommer att genomföras.

Sekundär målgrupp:

- Åtgärderna har en stor påverkan på olika företag som är verksamma inom energi-, transport och fastighetssektorerna. Ett samarbete med dessa aktörer är en nödvändighet om projektets deltagare ska kunna genomföra de olika åtgärderna.
- Boende och verksamma i de kommuner som ingår i projektet. Genom de åtgärder som genomförs kommer dessa på olika sätt påverkas.
- Andra aktörer och organisationer. Med tiden förväntas resultat och åtgärder spridas till en vidare grupp myndigheter och organisationer. Genom olika nätverk och andra samarbetsformer kommer metoder och arbetssätt spridas till andra aktörer i regionen och på sikt också nationellt.

Förväntat resultat vid projektavslut

I projektet ingår aktiviteter där nya arbetssätt och metoder införts med syfte att minska klimatpåverkan i de deltagande organisationerna. Ett förväntat resultat är att de deltagande kommunerna har minskat sin användning av fossil energi, vilket leder till minskade utsläpp av växthusgaser, och att de har god kännedom om den egna energianvändningen.

- Förväntat resultat av aktiviteten Kommunutmaningen är att varje deltagande organisation har interna rutiner för att inventera och följa upp sin verksamhets användning av fossila bränslen, och andelen fossil energi som används. Detta lägger grunden till uppföljning av de tre projektmålen.
- Förväntat resultat för aktiviteten Fossilbränslefri fordonsflotta är minskad andel fossil energi i den egna fordonsflottan som resultat av genomförda förbättringsåtgärder. Detta bidrar till projektmålet om minst 50 % fossilbränslefri användning av energi för egna resor och transporter.
- Förväntat resultat för aktiviteten Fossilbränslefria tjänsteresor är att andelen klimatsmarta tjänsteresor hos medverkande organisationer har ökat under projektperioden som resultat av införda åtgärder. Detta bidrar till projektmålet om minst 50 % fossilbränslefri användning av energi för egna resor och transporter.
- Förväntat resultat för aktiviteten Samverkan med fastighetsägare är att deltagande kommuner ska ha ett löpande arbete med energieffektivisering och minskad klimatpåverkan i dialog med hyresvärden i minst tre av sina hyrda lokaler. Målet är också att motsvarande arbete har upprättats med kommunens lokalhyresgäster där kommunen är hyresvärd.
- Förväntat resultat för aktiviteten Fossilbränslefri uppvärmning är att deltagande kommuner ska ha nått en överenskommelse med sin leverantör av fjärrvärme, eller annan leverantör av uppvärmningsenergi såsom naturgas eller olja, med fokus på möjligheterna att uppnå 100 % fossilbränslefri uppvärmning. Detta bidrar till projektmålet om minst 90 % fossilbränslefri användning av energi för uppvärmning.
- Samarbete mellan de olika projektdeltagarna och andra kommuner i regionen har etablerats och att nya former av samarbeten har uppstått mellan projektdeltagarna och olika företag verksamma inom energi, transport och fastighetssektorerna.

Projektets genomförande och resultat påverkar de horisontella kriterierna miljö och jämställdhet. Resultatet kommer att visas genom den uppföljning som kommer ske av alla medverkande organisationers användning av fossila bränslen, andel förnybar energi och andra insatser som syftar till att nå målet om fossilbränslefrihet och minskade koldioxidutsläpp. För jämställdhetsaspekten i projektet kommer jämställdhetsforskning att användas. Dessa forskningsresultat kommer att spridas och diskuteras med medverkande organisationer inom projektet. Det ska ske en uppföljning av hur de ingående organisationerna har arbetat med att informera om dessa olikheter och hur de arbetar med att förändra attityder och beteende. Målet efter projektets slut är att de kommuner som är samverkanspartner i projektet har undersökt och belyst vilka färdvägar män och kvinnor väljer för sina tjänsteresor och anpassat sitt åtgärdsarbete efter detta. Målet är även att alla projektledare hos respektive samverkanspartner har fått information om hur de ska kommunicera på ett jämställt sätt. Alla projektledare hos respektive samverkanspartner till känner till den Europeiska CEMR-deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå samt syftet med den.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Uppskattad minskning av växthusgaser

per år: 2000 ton koldioxidekvivalenter

Användning av förnybar energi hos projektmedverkande organisationer: 10 procents ökning hos företag och

Genomsnittlig energianvändning hos projektmedverkande offentliga organisationer (byggnader): 0 kW/m²

Antal analyser för att hitta metoder för en mer koldioxidsnål användning av person- och godstransportsystemet: 5 analyser

Antal hushåll med förbättrad energiförbrukningsklassificering: 0 hushåll

Minskad energiförbrukning hos projektmedverkande företag och organisationer: 24 008

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Projektet ska koordineras av Länsstyrelsen Skåne, en projektledare ska ansvara för framdriften och samordning av projektet. Projektledaren ska arbeta 50 % av en heltidstjänst. En biträdande projektledare kommer att arbeta 6-15 % av en heltidstjänst i projektet.

En projektekonom kommer att arbeta med projektet 30 % av heltidstjänst och en projektadministratör 10 % av heltidstjänst, de ska sköta alla ekonomiska frågor för projektet. Projektet leds av Länsstyrelsen Skåne i samverkan med Kommunförbundet Skåne. I denna projektgrupps ansvar ingår att leda arbetet i aktiviteterna inklusive kommunikation, utvärdering, administration och rapportering. Projektgruppen ska erbjuda kontinuerligt stöd till de deltagande parterna. De kommuner som är samverkanspartner i projektet kommer vara utförande part för aktiviteterna. Projektledare ska finnas hos respektive samverkanspartner och de är ansvariga för projektets framdrift i respektive organisation. Det finns även en ekonom hos respektive samverkanspartner som arbetar med projektet.

Projektet kommer att genomföras i nära samverkan med systerprojektet Fossilbränslefria kommuner i södra Skåne, eftersom det finns stora likheter i projektens syfte, mål och aktiviteter. Projekten kommer att administreras och redovisas separat.

Projektets styrgrupp ska bestå av ledningsgruppen i Klimatsamverkan Skåne, samt en eller flera representanter för de deltagande kommunerna. Klimatsamverkan Skåne är en samverkan mellan Region Skåne, Kommunförbundet Skåne och Länsstyrelsen Skåne. Första projektåret kommer Länsstyrelsen vara ordförande i projektets styrgrupp. Ordförandeposten ska därefter följa Klimatsamverkan Skånes ordförandeskap som skiftar vartannat år mellan de tre ingående organisationerna i Klimatsamverkan Skåne.

Projektet ska inte ha någon referensgrupp, dock kommer årliga avstämningsmöten att hållas inom Klimatsamverkan Skåne där olika externa aktörer kommer att medverka. Externa aktörer kommer då att få möjlighet att ha synpunkter på projektet och avstämning kommer att göras med andra pågående projekt inom området.

Lagen om offentlig upphandling kommer att följas i projektet och samtliga samverkanspartner i projektet ska ansvara för att genomföra eventuella upphandlingar som bedöms nödvändiga inom ramen för projektet.

Arbetsätt

De deltagande kommunerna och övriga organisationer i projektet har för avsikt att vara föregångare inom klimatarbetet. De kommer att använda sig av de verktyg och metoder som tas fram inom projektet för att minska användningen av fossil energi och öka användningen av energi från förnybara källor. Metoderna och verktygen som tas fram inom projektet ska senare kunna användas fritt av andra aktörer, för största möjliga miljöeffekt.

Länsstyrelsen Skåne är tillsammans med Kommunförbundet Skåne huvudansvarig för respektive aktivitet. Genom dokumentation och informationsspridning kan projektets resultat leva kvar långt efter projektets slut. Projektmöten ska hållas åtminstone fyra gånger per år, för att avhandla aktuella frågor i de pågående aktiviteterna. Projektmötena kommer att ha olika teman beroende på pågående aktiviteter och flera av mötena kommer att hållas gemensamt med systerprojektet Fossilbränslefria kommuner i södra Skåne. Projektgruppen, bestående av representanter från Länsstyrelsen Skåne och Kommunförbundet Skåne, kommer koordinera och samordna de olika delprojekten för att säkerställa att de drar nytta av varandra. Aktiviteten Kommunutmaningen är obligatorisk för deltagande kommuner. Denna aktivitet löper över hela projektperioden och styr mot

projektmålen. Kommunutmaningen ska fungera som ett övergripande arbete där de övriga aktiviteterna i projektet ses som olika spår som kopplar till och ger bäring åt kommunutmaningen. Detta gör att det finns en tydlig koppling mellan samtliga aktiviteter i projektet. Inom de båda projekten Fossilbränslefria kommuner i norra Skåne och Fossilbränslefria kommuner i södra Skåne kommer det ske en löpande samverkan där flera av aktiviteterna kommer genomföras gemensamt.

Användning av de horisontella kriterierna som verktyg för att nå projektets mål:

På Länsstyrelsen finns personal som är särskilt sakkunniga i jämställdhet. Dessa kommer att användas vid specifika tillfällen för att stämma av projektets arbete med jämställdhet mot särskilda checklistor. Länsstyrelsen Skåne har tagit fram en guide för jämställd kommunikation som ska användas i projektet så att det kommunikationsmaterial som tas fram inom ramen för projektet är jämställt.

Alla samverkansparter i projektet ska arbeta för jämställdhet i enlighet med den Europeiska CEMR- deklARATIONEN. Arbete med det kriteriet miljö ska ske genom de verktyg och metoder som tas fram inom projektet, vilket leder till en ökad efterfrågan på förnyelsebar energi och energieffektiva produkter/tjänster samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskas.

Extern kommunikation och resultatspridning:

En kommunikationsplan kommer att upprättas i projektets inledningsfas. I den kommer budskap, media och målgrupper definieras.

Utvärdering och lärande:

Projektet kommer att följa de rekommendationer som finns beskrivit för extern utvärdering gällande mellanstora projekt, mer om detta finns i aktivitetsbilagan.